

İLKÖĞRETİMDE TAŞIMALI EĞİTİM ARAŞTIRMASI VAN İL MERKEZİ ÖRNEĞİ

AN INVESTIGATION OF THE TRANSPORTED PRIMARY EDUCATION: AN EXAMPLE FROM VAN PROVINCE

*Yrd. Doç. Dr. Mustafa YEŞİLYURT
afra65@yahoo.com

*Prof. Dr. Salim ORAK
salimorak@hotmail.com

*Prof. Dr. Necmettin TOZLU

**Ayşe UÇAK

***Dilek SEZER

*Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi

**Sınıf Öğretmeni Milli Eğitim Müdürlüğü Van

***Fen Bilgisi Öğretmeni Milli Eğitim Müdürlüğü Van

ÖZET

Taşımali ilköğretim uygulaması; nüfusu az ve dağınık yerleşim birimlerindeki zorunlu öğrenim çağındaki çocukların, merkezi okullara gününbirlik taşınmaları suretiyle yapılan uygulamadır. Bu araştırmanın amacı, taşımali ilköğretim uygulamasına ilişkin yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerini ortaya koymaktır. Araştırmanın evrenini, 2004–2005 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Van İl merkezinde görev yapan okul yöneticileri, öğretmenler ve ilköğretim 2. kademe taşımali öğrenciler oluşturmaktadır. Van İl merkezinde araştırmaya, 16 yönetici, 157 öğretmen ve 350 öğrenci olmak üzere toplam 523 denek katılmıştır. İstatistikî verilerden elde edilen bilgilere göre, 1990–1991 Eğitim- Öğretim Yılı'nda 9 İl'de başlatılan taşımali ilköğretim uygulaması her yıl artırılarak yaygınlaştırılmıştır. Ulaşılan sonuçlar ve önerilerin sunumu ile çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Van ilinde taşımali eğitim, zorunlu eğitim

ABSTRACT

Transported primary education is an application of the daily transportation of children in compulsory education age from less-populated places to central schools. The aim of this investigation is to determine administrators, teachers and students' views of transported education. The population of this investigation consists of school managers, teachers in Van city center, and second stage students of the primary education in 2004-2005 education and training year. In Van province 523 people (16 managers 157 teachers and 350 students) participated in this investigation. According to the result obtained from statistical calculations, transported primary education applications have begun since 1990-1991 education and training year in 9 cities and the number of cities applying transported education has increased and become wide spread every year. The investigation has been completed by submitting results and suggestions.

Key words: transported education in Van, compulsory education.

GİRİŞ

Temel eğitim her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ve karşılaşacağı kişisel, toplumsal sorunlarını çözmeye; toplumun değerlerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada temel yeterlilikleri, alışkanlıkları kazandıran bir eğitimidir (Başaran, 1982) .

Her ülke temel eğitim süresini farklı tanımlayabilmekte, bu sürenin tamamını veya bir bölümünü zorunlu eğitim kapsamına alabilmektedir. Türkiye'de ise temel eğitim denildiği zaman, bütün vatandaşların belli bir zaman diliminde almaları gereken zorunlu öğrenim anlaşılmakta, zorunlu eğitim denildiği zaman 7–14 yaş arasındaki tüm nüfusun belli bir düzeyde eğitim görmesi anlaşılmaktadır.

Ülkemizde 14.06.1973 tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 16.06.1983 tarihli ve 2842 Sayılı Kanunu'nun 7. maddesiyle değişik 22. maddesinde "İlköğretim, 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur" hükmü yer almıştır. Bununla birlikte 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu'na 2842 Sayılı Kanun'la eklenen geçici 2. madde ile ortaokullar planlı bir şekilde ve yeterli bir düzeyde yurt sathına yaygınlaştırıldıktan sonra kanunla ayrıca belirleninceye kadar ilköğretimin sadece ilkokul bölümünün zorunlu olması öngörülmüştür.

Bugüne kadar yapılan 5 yıllık zorunlu eğitimle; çocuklarımızın istenilen düzeyde yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmeleri; ilgi ve yetenekleri geliştirilerek hayata ve mesleğe hazırlanmaları olanaklı görülmemektedir. İlköğretimin ülkemizin tüm bölgelerinde "Eğitim Birliği Yasası" çerçevesinde 8 yıllık zorunlu eğitim olarak uygulanmaya geçirilmesi Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı ile öngörülmüştür. Toplumumuzun beklentisi, ülkemizin gerçekleri ve gereksinimleri doğrultusunda, gelişen ve değişen dünya şartlarına uygun bir eğitim ortamı içinde çocuklarımızın yetiştirilmesidir. Bu beklentinin 5 yıllık zorunlu eğitimle gerçekleştirilmesi mümkün olmadığından zorunlu eğitimin Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda da görüldüğü gibi önce kesintisiz 8 yıla, sonra da 12 yıla çıkartılması kaçınılmaz hale gelmiştir. 5 yıllık zorunlu eğitimi 8 yıllık zorunlu eğitime dönüştüren 4306 Sayılı Kanun, 16.08.1997 tarihinde çıkarılmış ve 1997-1998 öğretim yılından itibaren ülke genelinde Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim'e geçilmiştir. Türkiye'de Sekiz Yıllık İlköğretim konusunda 1975 yılına kadar çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Cila, 1981). Bu bağlamda "Taşınabilir eğitim" kavramı, Sekiz Yıllık Temel İlköğretim'e geçiş yapıldıktan sonra karşımıza çıkmıştır. Taşınabilir ilköğretim uygulaması, özellikle taşrada okulu olmayan yerleşim yerleri için kaçırılmaması gereken bir imkândır. Uygulamaya baktığımızda, okulu olmayan köylerin ya da çeşitli nedenlerle kapalı yerleşim yerlerinin 1. sınıftan 8. sınıfa kadar olan öğrencileri taşınmaktadır.

Ülkemizde 1989-1990 Eğitim-Öğretim Yılı'ndan sonra taşınabilir eğitime geçilmiş, zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkmasıyla da taşınabilir eğitim uygulaması yaygınlaşmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Taşınabilir İlköğretim Yönetmeliği'nde amaç, "İlköğretim okulu bulunmayan, çeşitli nedenlerle eğitim öğretime kapalı, birleştirilmiş eğitim uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki öğrencilerin, taşıma merkezi ilköğretim okullarına günü birlik taşınarak kaliteli bir eğitim öğretim görmelerini sağlamaktır." şeklinde ifade edilmektedir (MEB, 2000). Bakanlığın, taşınabilir eğitimin tek cümle ile ifade edilmiş amaçlarını, şu şekilde sıralayabiliriz:

1. İlköğretim okulu bulunmayan yerlere ilköğretim düzeyinde eğitim götürmek,
2. Kapalı okulların öğrencilerine taşınabilir eğitimle hizmet verilmesini sağlamak,
3. Birleştirilmiş sınıf öğretimine son vermek,
4. Taşınan öğrencilerin nitelikli eğitim öğretim görmelerini sağlamaktır (Güleryüz, 2002).

Bu taşınabilir uygulama ile ilköğretimin yaygınlaştırılması amaçlanmıştır. Eğitimin yaygınlaştırılması, fırsat eşitliğinin sağlanması, yerleşim birimlerinin dağınık olması, iç göçler,

eğitimin niteliğinin yükseltilmesi ve maliyetlerin azaltılması açısından baktığımızda, taşınmalı ilköğretim uygulamasının daha ucuza mal olduğunu söyleyebiliriz (Baş, 2001).

Taşınmalı İlköğretim Uygulamasına Geçilmesinin Nedenleri

Taşınmalı ilköğretim uygulamasına geçilmesinin nedenlerini aşağıda yer alan başlıklar altında toplamak mümkündür:

1. Eğitimde Fırsat ve İmkân Eşitliğinin Sağlanması ve Eğitimde Kalitenin Yükseltilmesi

Anayasamızda zorunlu olmasına rağmen, ilköğretim çağı çocuklarının okullaşmasında hedeflere %100 ulaşılmadığı görülmektedir. Nüfusu 250'nin üzerinde pek çok köyümüze okul açılmamış ve öğretmen gönderilememiştir. Doğu illerimizde ilköğretimde okullaşma ve kadınlar arasındaki okuryazarlık oranı ülke ortalamasının altında kalmaktadır. 1993 yılı verilerine göre; her köy okuluna ortalama iki derslik ve iki öğretmen düşmektedir. Kentlerdeki öğretmenlerin %17'sinin, köydeki öğretmenlerin ise %9'unun hiç müstakil sınıf okutmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin bölgelere ve yerleşme birimlerine göre dağılımlarında denge sağlanmadığı, 6000 kadar ilköğretim binasının geçici olduğu ve birçoğunun da çeşitli yönlerden yetersiz kaldığı, dersliklerin bir kısmının harap ve eğitim ilkelere uygun olmadığı da bilinmektedir (Kaya, 1993).

Yeterli nüfus ve öğrenci mevcudunun olmaması sonucu bazı yerleşim birimlerindeki okullar "İlköğretim Kurumlarının Amaçları ve Kapatılması Hakkındaki Yönerge" gereğince kapatılarak eğitim öğretim hizmeti götürülememektedir. Böylece eğitimde fırsat ve imkân eşitliği de sağlanamamaktadır. Özellikle kırsal kesimde, vatandaşların isteklerine uyularak az sayıda öğrenci için; yeterli bina, tesis ve öğretmenden mahrum olunmasına rağmen, ilköğretim ve ortaokul açılabilir. Bu okullarda, kalkınma için gerekli nitelikli insan gücünün istenilen seviyede yetiştirilmesinde güçlükler çekildiği görülmektedir. Nüfusu az ve dağınık olan yerleşim birimlerine eğitim hizmetlerinin yeterli bir şekilde götürülmesi eğitim ekonomisi açısından pahalıya mal olmakta ve maliyeti azaltma çabasının ise hizmetin niteliğinin düşmesine sebep olduğu bilinmektedir (MEB, 1995). Bu nedenle, eğitimde fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanması ve eğitimde kalitenin yükseltilmesi, taşınmalı ilköğretimi gerektiren nedenlerden biri olmuştur (MEB, 1994).

2. İç Göçler

Küçük yerleşim birimlerinde kişi başına düşen işlenebilir toprakların ve gelir kaynaklarının nüfus artışıyla ters orantılı olarak küçülmesinin yol açtığı geçim sıkıntısından kaynaklanan yeni iş ve daha rahat bir ortamda yaşama arayışları, kentsel yerleşim alanlarına, az gelişmiş şehir ve kasabalardan daha iyi imkânlarla sahip büyük merkezlere olan göçü hızlandırmıştır. Bununla birlikte eğitim isteği ve ihtiyacı artmaktadır. Göçlerin yoğun olduğu illerin başında İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Adana, İçel, Kocaeli, Antalya ve son yıllarda Diyarbakır ile Batman gelmektedir. Göç veren illerin başında ise Erzurum, Sivas, Tunceli, Kars, Rize, Çankırı, Artvin gelmektedir. Göç veren iller

öğrenci sayısının azalmasına yol açmakta ve okulların kapasitelerinin altında hizmet görmelerine neden olmaktadır.

3. Yerleşim Birimlerinin Dağınık Olması

Türkiye'nin kırsal alanındaki yerleşimi sosyal, kültürel ve coğrafi nedenlere bağlı olarak dağınık bir yapı oluşturmaktadır. Köy nüfusunun %40'ı (Türkiye nüfusunun %16'sı) toplam nüfusu 750'den daha az olan köylerde oturmaktadır. Kom, mezra, oba, mahalle, yayla gibi yerlerde de insanlar yaşadığından, nüfusun yerleşim biçimi oldukça dağınıktır. Buna göre nüfusu bir ilkokul kurmak için yeterli olmayan yerleşim birimlerindeki eğitim ihtiyacının karşılanması için taşınmalı eğitim uygulaması kaçınılmazdır (Karakütük, 1996).

Taşınmalı İlköğretimin Tarihçesi

Taşınmalı ilköğretim uygulaması sekiz yıllık ilköğretimin yaygınlaştırılması, küçük ve dağınık yerleşim birimlerindeki az sayıdaki öğrencinin ilköğretime kavuşturulması, birleştirilmiş sınıflarda okuyan öğrencilerin bağımsız sınıflarda daha nitelikli öğrenim görmesini sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü tarafından uygulamaya konulmuş bir projedir (Kavak, 1997).

Taşınmalı ilköğretim uygulamasına 1989- 1990 Eğitim- Öğretim Yılı'nın 2. yarısından itibaren Kırıkkale'de üç, Kocaeli' de iki merkezde deneme mahiyetinde "pilot" uygulama olarak başlanmış, arzulanan verimin elde edilmesi üzerine proje genişletilmiştir (MEB, 1994).

Taşınmalı ilköğretim uygulamasının başarılı ve verimli görülmesi üzerine, uygulama 1990-1991 Eğitim- Öğretim Yılı'ndan itibaren Antalya, Çankırı, Çanakkale, Konya, Van, Balıkesir, Eskişehir, Kırklareli ve Kocaeli illerinden seçilen 77 merkezde sürdürülmüştür. Bu uygulama 1991-1992 Eğitim- Öğretim Yılı'nda daha da yaygınlaştırılarak 29 il ve bu illere bağlı 78 ilçenin 960 köy okulunda devam ettirilmiş, 16538 öğrenci 375 merkez okula taşınmıştır. 1992- 1993 Eğitim- Öğretim Yılı'nda ise, uygulama 43 il, 325 ilçe ve 938 merkez okula yaygınlaştırılarak toplam 53676 öğrencinin taşınmalı eğitimden yararlanması sağlanmıştır (Büyükkaragöz ve Şahin, 1995).

Türkiye'de İlköğretimin Yaygınlaştırılması ve Taşınmalı Eğitim

Temel eğitim, her yurttaşın yaşamında karşılaştığı ve karşılaşacağı kişisel ve toplumsal sorunlarını çözmede; toplumun değerlerine uyum sağlamada; üretken ve tutumlu olmada, temel yeterlikleri; alışkanlıkları kazandıran bir eğitimidir (Başaran, 1982). Her ülke temel eğitim süresini farklı kabul etmekte, bu sürenin tamamını veya bir bölümünü zorunlu eğitim kapsamına alabilmektedir. Türkiye'de temel eğitim denildiği zaman, bütün vatandaşların belli bir zaman diliminde almaları gereken zorunlu öğrenim anlaşılmaktadır. Zorunlu öğrenim ise 7-14 yaş arasındaki tüm çağ nüfusunun belli bir düzeyde eğitim görmesidir. Türkiye'de sekiz yıllık ilköğretim konusunda

1975 yılına kadar çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar üzerinde kısaca durmakta yarar görülmektedir (Küçüköğlü, 2001).

En uygun ilköğretim okulu büyüklüğü saptanarak, en uygun büyüklükteki bir ilköğretim ikinci kademe okulunun en az öğrenci sayısı ile bu sayıdaki öğrenciyi çıkarabilecek yerleşim biriminin en az nüfusunun ne kadar olması gerektiği belirlenmiş; ilköğretimin yaygınlaşması için yapılacak eğitim planlamasına hazırlık olmak üzere her eğitim bölgesinde ilköğretim ikinci kademe okulunun açılacağı merkez köylerin saptanması ve ilköğretim bölgelerindeki tüm yerleşim birimlerinin çıkarabileceği ortalama öğrenci sayısı, eğitim imkânları, binaların kapasiteleri saptanarak, öğretim haritaları çıkarılmaya başlanmıştır. İlköğretimin birinci kademesinin yaygınlaştırılmasında uygulanan ilke, nüfusu 250'den aşağı olan her yerleşim birimine bir ilkokul açmak veya bu yerleşim birimlerindeki çocukları yatılı bölge okullarına almaktır. İlköğretimin ikinci kademesinin yaygınlaştırılması konusunda güçlükler vardı. Bu nedenle belirlenen ilke ancak en uygun büyüklükte bir okul için gerekli sayıda öğrenci çıkarabilecek yerleşim birimlerinde bu okulların açılmasıydı. Kırsal alanlarda ilköğretimin ikinci kademesinin yalnız merkez köyde açılması planlandığından, diğer yerleşim birimlerindeki çocukların bu okuldaki yararlanmaları için aşağıdaki üç yöntem belirlenmiştir (Küçüköğlü, 2001):

- a. Çocuklar yürüyecek kadar uzaklıkta bulunan yerdeki okula yürüyerek gidip dönerek yararlanacaklar.
- b. Yürüyerek gidilemeyecek yerleşim birimlerindeki çocuklar uygun yol varsa taşıma masrafı devletçe karşılanarak, okula taşınarak bu hizmetten yararlanacaklar.
- c. Yürümek ya da taşımak söz konusu değilse, uzaktan eğitim (radyo ve televizyon ile), ikinci kademe okul yanına pansiyon sağlanması, yatılı bölge okulu kurulması gibi önlemlerden yararlanılacaktır.

Çözümler arasında bir okulu besleyecek yeterli öğrenci olduğunda okulun açılması en uygun olan seçenektir. Hızlı göç nedeniyle okul kapasitelerinin altında çalışılmaya başlandığında, öğrencilerin merkez olarak seçilen bir okula taşınması ve özellikle örgün eğitimden yararlanamayanlara da uzaktan öğrenim imkânı sunulması çözüm olmaktadır.

Eğitim-Öğretim Açısından Beklenen Faydalar

Taşınmalı eğitim uygulamasının eğitim-öğretim açısından beklenen bir takım faydaları vardır.

Bu faydaları şu şekilde sıralanabilir:

1. Bu uygulama ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanabilir.
2. Öğrencilerin, özellikle kızların ikinci kademeye devamı artacaktır.
3. Küçük yerleşim birimlerinde bulunan çocuklara sekiz yıllık eğitim imkânı verilebilecektir.
4. Uygulamanın yapıldığı bölgelerde öğretmen ihtiyacı azalacaktır.
5. Taşınan öğrencilerin, merkez okullardaki fiziki imkânlardan faydalanması sağlanacaktır.
6. Öğretmenler merkez okulda karşılıklı etkileşecekler, bu şekilde kaliteli eğitim sağlanacaktır.

Ekonomik Açıdan Beklenen Faydalar

1. Taşımali okula tahsis edilen araç gereç ve donatım malzemesinin gönderilmesi ile daha çok öğrencinin faydalanacağı ve büyük ölçüde tasarruf sağlanacağı beklenmektedir.
2. Taşınan okulun elektrik, su, onarım, yakacak ve personel giderlerinden tasarruf sağlanması beklenmektedir.
3. İlköğretim müfettişlerinin geçici görev yolluklarından tasarruf sağlanması beklenmektedir.
4. Öğrenci velilerinin çocuklarına ikinci kademe için yapacakları masraflarda tasarruf sağlanacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı 1990–1991 Eğitim-Öğretim Yılı'ndan itibaren, eğitimde kalitenin artırılması, fırsat ve imkân eşitliğinin sağlanabilmesi ve kırsal kesimde sekiz yıllık ilköğretime geçiş için nüfusu az ve dağınık yerleşik birimlerinde birleştirilmiş sınıflar programı uygulanan öğrencilerin müstakil sınıflı ilköğretim kurumlarına kavuşturulması amacıyla “Taşımali İlköğretim Uygulaması” başlatmıştır. Uygulama temel olarak az sayıda öğrencisi bulunan yerleşim birimlerinden merkez okullara günöbirlik öğrenci taşınması sureti ile yapılmaktadır. Dağınık yerleşim birimlerinde bulunan mecburi eğitim çağındaki çocuklara eğitim imkânı verilebilmesi için Dünya'nın çeşitli ölkelerinde benzer uygulamalara rastlanmaktadır (Özkan, 1997).

Taşımali Eğitimin İlk Uygulama Sonuçları

Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1989–1990 Eğitim - Öğretim Yılı'nın ikinci yarısından sonra Kırklareli ve Kocaeli illerinde pilot deneme yapılan taşımali ilköğretim uygulamasının ilk sonuçları şöyledir (Yangın, 1991):

1. Bu uygulama ile eğitimde fırsat eşitliği sağlanmış, birleştirilmiş sınıf uygulaması sona ermiş, öğrenciler normal öğretim yapan ve olanakları daha iyi olan ilköğretim okullarına kavuşmuş, öğretmen sıkıntısı azalmış, öğretmenler arasında bilgi alışverişi başlamış, ortaokulu bulunmayan yerleşim birimlerindeki öğrenciler bu imkâna kavuşmuş, kız öğrencilerin ortaokula gitme oranı artmış, öğretmen, yatırım, araç gereç gibi kaynaklar belli yörelere yöneltilerek nitelikli eğitim ortamı hazırlanmıştır.
2. Öğrencilerin başarısı artmıştır.
3. Yönetici, öğretmen ve öğrencilerin taşımali ilköğretim uygulamasından memnun oldukları görölmüştür. Bu uygulamanın yapıldığı yörelerdeki velilerin bazıları köylerindeki okulun kapatılmasından yakınmaktadırlar; kimileri de kendi köylerinin de uygulama kapsamına alınmasını istemişlerdir.
4. Öğrenciler daha kalabalık, toplumsal ve kültürel yönden daha gelişmiş çevreye girdikleri için davranış, giyim, temizlik ve sağlık yönünden olumlu gelişmeler olmuştur. Ayrıca merkezdeki spor, kültür ve sağlık tesislerinden yararlanma olanağına kavuşmuşlardır.

Taşmalı Eğitim İle İlgili Görüşler

Ülkemizde en hızlı ve en etkili eğitimin ilköğretim düzeyinde gerçekleştiği ve eğitim programlarımızın 1924, 1936, 1948 ve 1961 yıllarında olmak üzere çeşitli nedenlerle değiştirildiği bilinmektedir. Ancak bu değişikliklerin uygulayıcılarının da geniş ölçüde katıldıkları, ilgili değişimin pozitif ve inandırıcı araştırmalara dayanmadığı, bunun da başarısızlık nedenlerinden birini teşkil ettiği belirtilmektedir (Varış, 1987).

Köy okullarında öğretimin kalitesi üzerinde durulması ve köy çocukları için üst öğrenim olanaklarının geliştirilmesinin önem taşıdığı, köy okullarının önemli bir sorununun birleştirilmiş sınıflarda öğretim süreçlerinin yetersiz olduğudur. Ayrıca tek öğretmenli köy okullarından mezun olan çocukların şehir çocuklarına oranla daha az başarılı oldukları Varış (1987) tarafından vurgulanmıştır. Başaran (1974) Türkiye'nin hem artış yönünden hem de iç göçler yönünden büyük ve hızlı bir nüfus hareketliliği içinde olduğu, UNESCO'nun kırsal kesimin eğitim gereksinimlerini karşılamak üzere merkezi yerleşme birimlerinde bölge okullarının kurulmasını önerdiğini belirtmektedir.

Dünya ülkeleri arasında eğitimde yerel yönetimin en güçlü ülkelerinden biri olan ABD'de, her eyaletin kendi eğitim kanunları çerçevesinde kurulan eğitim bölgelerinde halkın eğitime katılmasının, eğitimi kontrol etmenin, eğitim için vergi toplamanın diğer ülkelere oranla ABD'de çok yüksek düzeyde olduğu belirtilmektedir (Altunsaray, 1996).

ABD'de yapılan araştırmalar sonucu küçük eğitim bölgelerinin birleşmesinin temel nedenleri aşağıdaki 6 madde de sıralanmıştır (Başaran, 1982):

1. Kırsal eğitim bölgelerinin, geliri az olduğu için eğitim düzeyi kentlere ve daha zengin bölgelere göre çok düşük kalmaktadır.
2. Öğretmenler küçük eğitim bölgelerinden çok çabuk ayrılmaktadır.
3. Küçük eğitim bölgeleri daha nitelikli öğretmen bulamamaktadırlar.
4. Küçük eğitim bölgelerinde öğretmeni hizmet içinde yetiştirme olanağı yoktur.
5. Küçük eğitim bölgelerinde eğitim üzerine yapılan siyasi baskı (çevre baskısı) eğitimin gelişmesini önleyecek oranda yüksek olmaktadır.
6. Bu bölgelerde okulun binaları ve eğitim araç-gereçleri eyaletlerin istediği standartların çok gerisinde kalmaktadır. Bunların bazıları ise okul binası yapacak zenginliğe sahip değildirler. Öğrencilerini yakın bölgeye göndermektedirler.

ABD'de küçük yerleşim bölgeleri olarak nitelendirilen yerleşim birimlerini ülkemizde nüfusu az ve dağınık olan, ancak okulu olan köylere benzetebiliriz, ABD'de varsayılanların Türkiye'deki köyler için de geçerli olduğu düşünülebilir. Buradan da küçük yerleşim birimlerindeki okulların daha büyük merkezi okullarla birleştirilmesinin yararlı olacağı söylenebilir (Altunsaray, 1996).

Ancak uzun yıllar ihmal edilen ilköğretimin özellikle kırsal kesimde yoğunlaşan sorunlarına yalnızca taşınabilir sistemle çözüm bulmak gerçekçi görünmemektedir. Erpolat (1991) Taşınabilir ilköğretim uygulamasının küçük yerleşim birimlerine gereksiz bina yapımını önlediğini, eğitsel anlamda öğrencilerin daha iyi yetişmelerinin sağlandığını, merkezi ve donanımlı okul yapımının gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Yangın (1991)'de, Taşınabilir ilköğretim uygulamasının eğitim-öğretim, öğrencinin başarı durumu, çevreye katkıları ve ekonomik fayda açısından olumlu bir çalışma olduğunu belirtmektedir.

Milli Eğitim Şurası Ön Hazırlık Çalışmaları Raporu'nda; ilköğretim düzeyinde okul binaları yapımında dengeli bir planlamanın olmadığı, ilköğretim okullarının işlik ve diğer bölüm ihtiyaçlarını karşılamadığı, Taşınabilir İlköğretim uygulaması kapsamında taşınan öğrencilerin beslenme sorununun çözülemediği, taşınan okul binalarının atıl halde bırakıldığı, taşıma merkezlerinin Bakanlıkça finanse edilmesi gerektiği, taşıma merkezlerinde yapılacak okulların sekiz yıllık bir eğitimi verecek düzeyde olması ve ihtiyaç duyulan bölümlerin bu okullarda yer alması gerektiği belirtilmiştir (MEB, 2000).

Ülkemizde yıllarca her köye bir okul kampanyası yürütüldükten sonra, köyden kente göçün sürekli arttığı bilinmektedir. Bunun sonucu olarak birçok köy ilkokulunun öğrencisizlik nedeniyle kapatılmaya başlandığı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın bu sorunu ulaşımın kolay olduğu yerlerde Taşınabilir Eğitim ile çözmeye çalıştığı, yaklaşık 33.000 köy ilkokulunda birleştirilmiş sınıf uygulaması yapıldığı, köyden kente göçün devam etmesi ile bu sayının giderek artabileceği belirtilmektedir (Küçüköğlü, 2001).

Van İli'nde taşınabilir ilköğretim uygulamaları 1990-1991 Eğitim-Öğretim Yılı'ndan bu yana devam etmektedir. Çeşitli genelgeler ve Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gönderilen açıklamalar doğrultusunda işlemler yürütülmektedir. Van İli'nde taşınabilir ilköğretim uygulamaları ile ilgili yapılan bu araştırmada, 2004-2005 Eğitim-Öğretim yılındaki uygulamalar sırasında karşılaşılan sorunlar ortaya koyularak, elde edilen bulguların, Türkiye düzeyindeki uygulamalara yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Problemi

Van İl merkezinde taşınabilir ilköğretim uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

Alt Problemler

1. Taşınabilir ilköğretim uygulamasında Van il merkezindeki sayısal gelişmeler ne durumdadır?
 - a. Kaç köy okulu taşınmaktadır?
 - b. Taşıma merkezi olarak kabul edilen kaç okul vardır?
 - c. Bu uygulamaya kaç öğrenci dâhil edilmiştir?
2. Van İl merkezinde taşınabilir eğitim yapan ilköğretim okullarında görev yapan yönetici, öğretmen ve öğrencilere göre karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri nelerdir?

3. Van İl merkezinde taşıma merkezi kabul edilen ilköğretim okullarındaki yönetici, öğretmen ve öğrencilerin taşınmalı eğitimde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2004–2005 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Van İl merkezinde yapılan Taşınmalı İlköğretim uygulaması ile sınırlıdır.

2. Araştırmada bilgi toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Bu nedenle, bu tür araçların niteliğinden doğan sınırlılıklar bu araştırma için de geçerlidir.

3. Bu araştırma taşıma merkezi kabul edilen bazı ilköğretim okullarının yöneticileri, öğretmenleri ve 2. kademedeki öğrencileri ile sınırlandırılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, Van İl merkezindeki taşınmalı ilköğretim uygulamasına ilişkin durum belirleme (anket) yöntemi uygulanmıştır.

Bu araştırmanın evrenini 2004–2005 eğitim-öğretim yılında Van İli'nde taşınmalı ilköğretim uygulaması yapan okulların yöneticileri, öğretmenleri ve öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Van İl merkezindeki farklı eğitim bölgelerinden seçilen ve taşınmalı ilköğretim kapsamına giren beş okulun tüm yöneticileri, öğretmenleri ve ikinci kademedeki öğrencileri oluşturmaktadır. Bu kapsamda araştırmaya alınan taşıma merkezi olan okullar ve köyler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Taşıma Yapılan Okul ve Yerleşim Birimleri

Merkez Okullar	Öğrencisi Taşınan Köyler
Zeve İ.Ö.O.	Topaktaş Köyü, Topaktaş Mezrası
Tahir Paşa İ.Ö.O.	Akın Köyü, Gölardı Köyü
İ.M.K.B İ.Ö.O.	Kavurma Köyü, Çitören Köyü
İsmail Hakkı Tonguç İ.Ö.O.	Şemsibey Mezrası, Dibekdüzü Köyü, Tevekli, Arısu Köyü
Sempaş İ.Ö.O.	Kevenli Köyü, Aşağı Bakraçlı Köyü, Yukarı Bakraçlı Köyü

Araştırmada yararlanılmak üzere konu alanı ile ilgili literatür incelenmiş ve konu ile ilgili tez, kitap, makale ve diğer kaynaklar taranmıştır. Anketlere 16 yönetici, 157 öğretmen ve 350 öğrenci olmak üzere toplam 523 denek cevap vermiştir. Anketin hazırlanması, geliştirilmesi ve uygulanması aşağıda verilen bir dizi işlemde geçerek oluşturulmuştur.

- Van İl merkezinde örneklem olarak seçilen beş okulun tüm yöneticilerinin, öğretmenlerinin ve ikinci kademe öğrencilerinin görüşleri alınmıştır.
- Taşınmalı ilköğretim ile ilgili daha önce yapılmış tezler taranarak, taşıma ile ilgili dikkate değer tespitler göz önünde tutulmuştur.
- Anket, uygulanmadan önce, kapsam geçerliliği ve anketin güvenilirliği için ilgili alandaki uzmanların görüşlerine başvurulmuştur.

- Araştırma anketi iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler (deneklerin görevi, cinsiyeti vs.) yer almaktadır. İkinci bölümde ise taşımali ilköğretim uygulaması ile ilgili 26 soru bulunmaktadır.
- Bilgi toplama aracı olarak geliştirilen anket tüm denek gruplarına elden ulaştırılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde anket sorularına verilen cevapların yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Taşımali ilköğretim uygulamasına ilişkin cevapların kullanılmasında beşli likert tipi gösterge çizelgesi kullanılmıştır. “Kesinlikle Katılıyorum (1)”, “Katılıyorum (2)”, “Kararsızım (3)”, “Katılmıyorum (4)”, “Hiç Katılmıyorum (5)”. Taşımali ilköğretim uygulamasında karşılaşılan sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin sorulara verilen cevapların yüzde dağılımları da hesaplanmıştır. Yüzde dağılımlarında onda birler basamağında yuvarlama yapılmıştır.

BULGULAR

1. Kişisel Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan deneklerin %66,9 ile en fazla yoğunluğu öğrenciler oluşturmaktadır. Bunu %30,0 ile öğretmenler ve %3,1 ile yöneticiler izlemektedir. Deneklerin cinsiyetine göre dağılımı %67,3 erkek, %32,7 bayandır. Deneklerin %65,9’u sınıf öğretmeni %34,1’i branş öğretmenidir.

2. Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Yönetici Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Okulda çocukların yemek yiyeceği bir yerin olmamasına ve öğle paydosunda çocukların başıboş bırakılması sorununa ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %81,25’i, öğretmenlerin %61,78’i, öğrencilerin ise %57,14’ü okulda çocukların yemek yiyebileceği bir yerin olmadığı ve öğle paydosunda çocukların başıboş bırakıldığı görüşündedirler. Denek gruplarının %59,27’si bu durumu sorun olarak görürken, %40,73’ü sorun olarak görmemektedir.

Taşımali öğrencilerin okula uyum sağlayamaması sorununa ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %62,5’i, öğretmenlerin %63,1, öğrencilerin ise, %51,42’si taşımali öğrencilerin okulda uyum problemi yaşadıkları görüşündedirler. Denek gruplarının %55,25’i bu durumu sorun olarak görürken, %44,75’i sorun olarak görmemektedir.

Taşıma araçlarının yol ve iklim şartlarının taşımali ilköğretim uygulamasına uygun olmaması sorununa ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %68,75’i, öğretmenlerin %73,88’i, öğrencilerin %57,71’i taşıma araçlarının iklim ve yol şartlarının taşımali ilköğretim uygulamasına uygun olmadığını düşünmektedirler. Denek gruplarının %62,90’ı bu durumu sorun olarak görürken %37,1’i sorun olarak görmemektedir. Yöneticilerin %68,75’i, öğretmenlerin %52,22’si, öğrencilerin ise, %46,85’i taşımali ilköğretim uygulaması konusunda okul yönetiminin, öğretmenlerin ve velilerin

görüşünün alınmamasını sorun olarak görmemektedirler. Denek gruplarının %49,13'ü bu durumu sorun olarak görürken, %50,87'i sorun olarak görmemektedir.

Taşımali ilköğretime devletçe ayrılan ödeneğin yetersiz olması sorununa ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. Öğrencilerin %50,28'i, öğretmenlerin %40,12'si, yöneticilerin ise %31,25'i taşımali ilköğretime devletçe ayrılan ödeneğin yetersiz olduğu görüşündedirler. Denek gruplarının %46,65'i bu durumu sorun olarak görürken, %53,35'i sorun olarak görmemektedir.

Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınmasına ve öğrencilerin ayakta gidip gelmesi sorununa ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %31,25'i, öğretmenlerin %64,33'ü, öğrencilerin %49,42'si taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alındığı ve bu yüzden öğrencilerin ayakta gidip gelmek zorunda kaldıkları görüşündedirler. Denek gruplarının %53,34'ü bu durumu sorun olarak görürken, %46,66'sı sorun olarak görmemektedir.

Servis araçlarının yetersizliği ve servis şoförlerinden duyulan memnuniyetsizlik sorununa ilişkin dağılım aşağıdaki gibidir. Öğrencilerin %18,85'i servis araçlarının yetersiz olduğu ve servis şoförlerinden memnun olmadıkları görüşündedirler. Yöneticiler ve öğretmenler ise, bu durumu sorun olarak görmemektedirler. Denek gruplarının %18,85'i bu durumu sorun olarak görürken, %81,15'i sorun olarak görmemektedir.

3. Taşımali İlköğretim Uygulamasının Daha Başarılı Olması İçin Çözüm Önerileriyle İlgili Yönetici Öğretmen Ve Öğrencilerin Görüşlerine İlişkin Bulgular

Devlet tarafından öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasına ve taşımali ilköğretime daha fazla ödenek ayrılmasına ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı şöyledir: Yöneticilerin %62,5'i, öğretmenlerin %45,85'i, öğrencilerin %63,42'si taşımali ilköğretim uygulamasının daha başarılı olabilmesi için devlet tarafından öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının karşılanması ve taşımali ilköğretime daha çok ödenek ayrılması gerektiği görüşündedirler. Denek gruplarının %58,12'si bu görüşe katılırken, %41,88'i katılmamaktadır.

Okulda çocukların yemek yiyebileceği bir yerin ayarlanmasına ve başlarına bir öğretmen görevlendirilmesine ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %25,0'ı, öğretmenlerin %70,1, öğrencilerin ise, %63,71'i bir öğretmenin gözetiminde okulda öğrencilerin yemek yiyebilecekleri bir yerin ayarlanması görüşündedirler. Denek gruplarının %64,43'ü bu fikri savunurken, %35,57'si savunmamaktadır.

Taşımali öğrencilerin okula uyumları konusunda okulda bir rehber öğretmenin görevlendirmesine ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %75,0'ı, öğretmenlerin %65,60'ı, öğrencilerin %64,28'i taşımali öğrencilerin okula uyum sağlamalarını kolaylaştırması açısından okulda bir rehber öğretmenin görevlendirilmesi görüşündedirler.

Taşımali ilköğretim konusunda okul yönetiminin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin alınmasına ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %81,25'i,

öğretmenlerin %53,50'si, öğrencilerin ise, %58,0'ı taşımalı ilköğretim konusunda okul yönetiminin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin alınması gerektiğini düşünmektedirler.

Taşımalı araçlarında her gün bir refakatçi öğretmen öğrencilerle gidip gelmesine ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %43,75'i, öğretmenlerin %29,93'ü, öğrencilerin ise, %42,71'i taşıma araçlarında öğrencilerle birlikte her gün gelip gidecek bir refakatçi öğretmenin olması gerektiği görüşündedirler. Denek gruplarının %42,25'i bu fikre katılırken, %57,75'i bu çözüm önerisine katılmamaktadır.

Taşıma araçlarına öğrenciler dışında yolcu alınmasının engellenmesine ve taşıma araçlarının yeterli büyüklükte olmasına ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %56,25'i, öğretmenlerin %66,24'ü, öğrencilerin ise, %61,42'si taşıma araçlarına öğrenciler dışında yolcu alındığı görüşündedirler. Denek grupları, taşıma araçlarının öğrencilerin sıkışmadan gidip gelmelerini sağlayacak büyüklükte ve rahat olması gerektiğini düşünmektedirler.

Öğrencisi taşınan köylerdeki okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmesine ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %25,0'ı, öğretmenlerin %40,12'si, öğrencilerin ise, %40,85'i öğrencisi taşınan köylerdeki okulların araç gereçlerinin merkez okula devredilmesi gerektiği görüşündedir. Denek gruplarının %40,15'i bu çözüm önerisini savunurken, %59,85'i bu çözüm önerisini benimsememektedir.

Taşıma merkezi olan okulların öğretmen derslik donanım gibi yetersizliklerinin giderilmesine ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %75,0'ı, öğretmenlerin %78,98'i, öğrencilerin ise, %49,14'ü taşıma merkezi olan okulların öğretmen, derslik, donanım gibi yetersizliklerinin giderilmesi gerektiği görüşündedirler.

Taşıma merkezi olan okul ile öğrencisi taşınan köy arasındaki mesafenin 30 km.den daha az olmasına ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %50,0'ı, öğretmenlerin %61,14'ü, öğrencilerin ise, %45,42'si taşıma merkezi olan okul ile öğrencisi taşınan köy arasındaki mesafenin 30 km.' den daha az olması gerektiği görüşündedirler.

1.2.3. sınıfların kendi köylerinde okumasına 4.5.6.7. ve 8. sınıfların taşımalı ilköğretim kapsamına alınmasına ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %43,75'i, öğretmenlerin %62,42'si, öğrencilerin ise, %59,71'i 1.2.3. sınıfların kendi köylerinde okuması gerektiğini, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıfların taşımalı ilköğretim kapsamına alınması gerektiğini düşünmektedirler.

Taşımalı ilköğretim uygulamasının devam etmesi gerektiğine ilişkin çözüm önerisinin yüzde dağılımı aşağıdaki gibidir. Yöneticilerin %18,75'i, öğretmenlerin %35,03'ü, öğrencilerin ise, %67,42'si taşımalı ilköğretim uygulamasının devam etmesi gerektiği görüşündedirler. Bu bulgulara göre; taşımalı ilköğretim uygulamasının devam etmesi gerektiğini düşünen denek grubu öğrencilerdir.

SONUÇLAR

1. İstatistiki Verilerle İlgili Sonuçlar:

Araştırmaya katılan denek gruplarından çoğunluğu sırasıyla 350 kişi ile öğrenciler, 157 kişi ile öğretmenler ve 16 kişi ile yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan denek gruplarından çoğunluğu 352 kişi ile erkekler, 171 kişi ile bayanlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan yöneticilerin ve öğretmenlerin meslekî kıdemleri çoğunlukla 0- 5 yıl arasındadır. Bunu 6–10 yıl, 16–20 yıl, 21–21 üstü ve 11–15 yıl arası olanlar izlemektedir. Bu verilere göre, özellikle öğretmenlerin meslekî kıdemlerinin az olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan yöneticilerin ve öğretmenlerin 114'ü sınıf öğretmeni iken, 59'u branş öğretmenidir. Van İli'nde taşınmalı ilköğretim uygulaması ile ilgili bilgileri kısaca şöyle özetleyebiliriz: Van İli'nde taşıma kapsamına alınan 442 köy okulu, taşıma merkezi kabul edilen 74 okul ve taşıma kapsamına alınan 16464 öğrenci bulunmaktadır.

Tablo 2: 2004–2005 Eğitim-Öğretim Yılı Van İli'nde Taşınmalı İlköğretim Kapsamına Alınan Öğrenciler

İlçeler	Kız	Erkek	Toplam
Merkez	1044	2300	3344
Başkale	434	937	1371
Bahçesaray	35	343	378
Çaldıran	802	1828	2630
Çatak	251	415	666
Edremit	279	451	730
Erciş	395	770	1165
Gevaş	296	492	788
Gürpınar	256	540	796
Muradiye	477	1256	1733
Özalp	268	1827	2095
Saray	243	525	768
Genel Toplam	4780	11684	16464

Tablo 2'de görüldüğü gibi; taşınmalı ilköğretim uygulamasında en fazla yoğunluğu merkez ilçe, en az yoğunluğu ise Bahçesaray ilçesi oluşturmaktadır. Bu verilere dayanarak, Van il merkezinde ve ilçelerinde taşınmalı ilköğretim kapsamına alınan kız öğrencilerin sayısı (4780 kişi), erkek öğrencilerin sayısından (11684) çok düşüktür. Bu oranlar, Van İli'nde kız çocuklarının büyük çoğunluğunun okula gönderilmediğini göstermektedir.

Tablo 3: 2004- 2005 Eğitim Öğretim Yılı Van İli Genelinde Taşıma Giderleri (YTL)

İlçeler	Günlük Gider	Yıllık Gider	İlçeler	Günlük Gider	Yıllık Gider
Merkez	5.949.54 YTL	655.401.33 YTL	Erciş	2.935.00 YTL	323.319.82 YTL
Başkale	3.088.24 YTL	340.200.52 YTL	Gevaş	1.614.15 YTL	176.071.48 YTL
Bahçe saray	1.112.05 YTL	132.250.31 YTL	Gürpınar	1.525.00 YTL	165.203.28 YTL
Çaldıran	4.278.61 YTL	471.331.68 YTL	Muradiye	2.869.11 YTL	312.962.52 YTL
Çatak	831.95 YTL	91.647.61 YTL	Özalp	4.619.61 YTL	608.896.24 YTL
Edremit	1.004.91 YTL	110.700.33 YTL	Saray	1.553.64 YTL	171.148.98 YTL
Genel Toplam			31.381.81 YTL 3.459.134.10 YTL		

Bu verilere dayanarak; Van İli'nde taşımali ilköğretime en çok günlük ve yıllık harcama yapılan ilçelerin sırasıyla, merkez ilçe, Özalp, Çaldıran, Başkale, Erciş, Muradiye, Gevaş, Saray, Gürpınar, Bahçesaray, Edremit ve Çatak olduğunu söyleyebiliriz.

2. Taşımali İlköğretim Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlarla İlgili Sonuçlar

1. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler taşımali öğrencilerin yemek yiyebilecekleri bir yerin olmamasını ve bu öğrencilerin başıboş bırakılmasının sorun olduğunu belirtmektedirler. Bu da taşıma merkezi olan okullarımızın çoğunda yemekhanenin olmadığını göstermektedir.
2. Araştırmaya katılan yöneticiler öğretmenler ve öğrenciler taşımali öğrencilerin okula uyum sağlayamadıklarını sorun olarak görmektedirler. Taşımali öğrencilerin okula uyumlarının sağlanması için, okulda rehberlik servisinin olması gerekmektedir.
3. 3-Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler, yol ve iklim şartlarının taşımali ilköğretim uygulamasına elverişli olmadığı görüşündedirler. Bu görüşe dayanarak köy yollarının kötü olduğu ve bu yüzden iyileştirilmesi gerektiği söylenebilir.
4. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişiler alındığı ve bu yüzden öğrencilerin ayakta gidip gelmek zorunda kaldıklarını belirtmektedirler. Buna dayanarak ilgililer tarafından bu sorunu önleyici tedbirlerin alınması, servis şoförlerinin denetlenmesi gerektiği söylenebilir.

3. Taşımali İlköğretim Uygulamasına İlişkin Çözüm ile İlgili Sonuçlar:

1. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler taşımali ilköğretime yeterli oranda ödenek ayrılmadığını belirtmektedirler. Buna dayanarak, taşımali öğrencilerin beslenme ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanarak, bu öğrencilere daha fazla ödenek ayrılması gerektiği ifade edilebilir.
2. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler taşımali ilköğretim uygulamasının daha başarılı olabilmesi için, okulda çocukların yemek yiyebileceği bir yerin ayarlanmasını (yemekhane) bir çözüm önerisi olarak sunmaktadırlar.
3. Taşımali öğrencilerin okula uyumlarını sağlamak için denek grupları bu öğrenciler için okuldan bir rehber öğretmeni görevlendirmesi gerektiğini belirtmektedirler.
4. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler taşımali ilköğretim uygulaması konusunda, okul yönetiminin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerinin alınması durumunda, bu uygulamanın daha başarılı olacağı görüşündedirler.
5. Araştırmaya katılan denek grupları, taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınmasını engellemek amacıyla bir refakatçi öğretmenin görevlendirilmesini çözüm önerisi olarak görmektedirler.

6. Araştırmaya katılan denek grupları, tanıma merkezi olan okulların derslik, donanı m, öğretmen gibi ihtiyaçları tam anlamıyla karşılanırsa taşımali ilköğretim uygulamasının daha başarılı olacağını belirtmektedirler.
7. Yol ve iklim şartlarından dolayı yaşanan sorunları ortadan kaldırmak için, denek grupları, taşınan köy ile taşıma merkezi olan okul arasındaki uzaklığın 30 Km.den daha az olması gerektiğini, yol şartlarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmektedirler.
8. Araştırmaya katılan yöneticiler, öğretmenler ve öğrenciler 1., 2. ve 3. sınıfların küçük olmaları nedeniyle taşıma kapsamına alınmaması, 4. sınıftan itibaren diğer sınıfların taşıma kapsamına alınması ile taşımali ilköğretim uygulamasının daha başarılı olacağını düşünmektedirler.
9. Araştırmaya katılan denek gruplarından özellikle öğrenciler başta olmak üzere, öğretmenler ve yöneticiler karşılaşılan sorunlara rağmen taşımali ilköğretim uygulamasının devam etmesi gerektiğini belirtmektedirler. Bu uygulama sayesinde köyde yaşayan öğrenciler daha iyi ve donanımlı okullarda eğitim-öğretim görme imkânına kavuşmaktadırlar.

10. ÖNERİLER

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Taşımali ilköğretimin uygulanacağı merkez okulda yemekhane olmalıdır.
2. Taşımali kapsamına alınan yerleşim birimlerinin yolları onarılmalıdır.
3. Taşımali öğrencilerin okullara uyumlarını sağlamak amacıyla okulda rehberlik servisi açılmalıdır.
4. Taşıma merkezi olan okulların derslik, donanım, öğretmen vb. ihtiyaçları karşılanmalıdır.
5. Taşımali ilköğretim uygulamaları ile ilgili olarak okul yönetiminin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri alınmalıdır.
6. Taşıma araçlarına öğrenciler dışında kişilerin alınması engellenmeli ve her gün bir refakatçi öğretmen öğrencilerle birlikte gidip gelmelidir.
7. Taşıma araçları yeterli büyüklükte olmalıdır.
8. 1.,2.,3. sınıflar kendi köylerinde okunmalı 5.,6.,7. ve 8. sınıflar taşımali ilköğretim kapsamına alınmalıdır.
9. Taşımali öğrenciler öğle tatilinde yemek yerken başlarında bir öğretmen görevlendirilmeli ve bu öğrenciler başıboş bırakılmamalıdır.
10. Taşımali ilköğretime daha fazla ödenek ayrılarak, velilere ek masraf getirilmesi engellenmelidir.
11. Taşıma kapsamına alınan yerleşim birimlerindeki okulların araç gereçlerin merkez okulla devredilmelidir.

12. Milli bayramların taşınan köy okullarında kutlanamaması nedeniyle, öğrenci velilerinin merkez okuldaki milli bayram törenlerine katılımlarının sağlanması yönünde gerekli tedbirler alınmalıdır.
13. Taşıma kapsamına alınan yerleşim birimi ile taşıma merkezi olan okul arasındaki uzaklık 30 km. den çok daha az olmalıdır.
14. Taşımali ilköğretim uygulaması devam etmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler

1. Bu araştırma, Van İli merkez ilçe örnekleri ile sınırlıdır. Taşımali ilköğretim uygulamasında yeni bir uygulamaya gidebilmesi için, benzer araştırmalar daha geniş kapsamda yapılabilir.
2. Taşımali ilköğretimin öğrenci başarısına etkisi ile ilgili araştırmalar yapılabilir.
3. Taşımali ilköğretim uygulamasında görev yapan yöneticilerin ve öğretmenlerin doyumları ile ilgili araştırmalar yapılabilir.
4. Taşımali ilköğretimin Türkiye düzeyinde ve bu uygulamanın yapıldığı her ilde maliyetini ve yararını ortaya koymaya, eğitimi yaygınlaştırmaya yönelik araştırmalar yapılabilir

KAYNAKÇA

- Altunsaray, A. (1996). **Taşımali İlköğretim Uygulamasının Değerlendirilmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- Baş, M. (2001). **Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu Eğitim Uygulamasında Taşıma Merkezi Kabul Edilen İlköğretim Okullarının Sorunları**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- Başaran, İ. E. (1974). **Türkiye'nin Zorunlu Öğrenim Sorunları ve Çözüm Yolları**. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi.
- Başaran, İ. E. (1982). **Temel Eğitim ve Yönetimi**. Ankara Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Yayını No:111.
- Büyükkaragöz, S. ve Şahin, H. (1995). Taşımali İlköğretim Uygulamaları. **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 19 (96).
- Cıla, H. (1981). Temel Eğitim Politikamız Ne Olmalıdır. **Temel Eğitim ve Sorunları**. Türk Eğitim Derneği Yayını.
- Erpolat, M. E. (1991). Taşımali İlköğretim Uygulaması. **Çağdaş Eğitim**. Sayı: 166.
- Güleryüz, H. (2002). Taşımali Eğitim. Ankara: **Öğretmen Dünyası**.
- Karakütük, M. (1996). Taşımali İlköğretim Uygulaması Ve Sorunları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Kavak, Y. (1997). **Dünya'da ve Türkiye'de İlköğretim**. Ankara: Pegem Yayınları.
- Kaya, Y. K. (1993). **İnsan Yetiştirme Düzenimize Yeni Bir Bakış**. Ankara: Bilim Yayınları.
- Küçüköğlü, A. (2001). **İlköğretimde Taşımali İlköğretim Uygulamasına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2001.
- MEB. (1994). **Temel Eğitim Pilot Projesi Uygulama Programı**. Ankara, 1994.
- MEB. (1995). **İlkokul Programı**. Ankara, 1995.

- MEB. (2000). **İlköğretim Genel Müdürlüğü Taşınabilir İlköğretim Yönetmeliği**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Özkan, N. (1997). **Taşınabilir İlköğretim Uygulamasında Sayısal Gelişmeler Güçlükler ve Çözüm Önerileri**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Varış, F. (1987). **Eğitime Giriş**. Eskişehir: A.Ö. F. Yayınları.
- Yangın, E. (1991). Taşınabilir İlköğretim Uygulaması. **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 107.